לגמריה לא אמרינן יולדת למקוטעין לסבריה אמרינן יולדת למקוטעין ואיבעית אימא לא אמרינן יולדת (א)* א] והכא במקצת היום ככולו קמיפלגי ב] לסבריה אמרינן *מקצת היום ככולו לגמריה לא אמרינן מקצת היום ככולו: אמר ר׳ עקיבא אני לא באתי לידי מדה זו אלא כל שידוע כו׳: מאי איכא בין ר׳ עקיבא לר׳ יהושע? אמר ר׳ חנינא מסורא חלב פוטר איכא בינייהו: ר׳ עקיבא *סבר חלב פוטר הלך אחר רוב בהמות ורוב בהמות אין חולבות אלא אם כן יולדות ג] ור׳ יהושע סבר הא איכא ⓟ מיעוטא דחולבות אע״פ שאין יולדות, ומי חייש ר׳ יהושע למיעוטא והתנן *היתה לה *חמותה אינה חוששת, יצאה מליאה חוששת ר׳ יהושע אומר אינה חוששת ואמרינן מאי טעמא דר׳ יהושע, קסבר רוב מעוברות יולדות ומיעוט מפילות וכל היולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות סמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות והוו להו זכרים מיעוטא ולמיעוטא לא חיישינן! אלא *איפוך ד] והתניא חלב פוטר דברי ר׳ יהושע רבי עקיבא אומר חלב אינו פוטר: ת״ר *גדייה שילדה שלש בנות וכל בנותיה ילדו שלש שלש כולן נכנסות לדיר כא. להתעשר א״ר שמעון אני ראיתי ה] שעישרה בתוך שנתה ו] למה לי למיתני שלש שלש, תוליד חד מינייהו תלת ואינך תרתי תרתי? איידי דאיכא חדא דלא סגיא בלא שלש תנא כולהו דילדו שלש שלש ולמה לי למיתני שלש בלל לילדו כולהו תרתי ותיהדר איהי ותוליד בהדיהן

לימא

רש״י

לגמריה לא אמרינן יולדת למקוטעין. הלכך לא נקט סוף ששה: לסבריה אמרינן. דלא גמר בהמה *מלשה: מקצת יום אחרון של חדש חמישי לעבורה ככולה ויולדת בו ביום הלכך אפילו אית לן דזעירי ונתעברה במרחשון יולדת ביום אחרון של אדר דהוי שנתו: מקצת היום. שנגמר חדש חמישי או של טינוף: ה״ג לגמריה לא אמרינן מקצת היום ככולו: מאי איכא בין ר׳ עקיבא לר׳ יהושע. דבבציר מהכי מי ילדה: חלב פוטר. אם חולבת אפילו בתוך שנתה או שנולדה בבית ישראל (ב) לא ראיטה יולדת עד לאחר שנתה והרי היא חולבת: ר׳ יהושע סבר טינוף פוטר. ולא חלב: היתה לה חמותה. אשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ומת בעלה בלא בנים ואח אין לו ויש לה חמותה במקומה שיצאת משם: אינה חוששת. שמא נולד בן לחמיה והויא זקוקה ליבם: יצאת מליאה. שהיתה חמותה מעוברת כשיצתה זו משם חוששת: ומחצה נקיבות. שאינה זוקקת לייבום: אלא איפוך. תרצתא דר׳ יהושע סבר טינוף פוטר והוא הדין לחלב ואתא ר׳ עקיבא למימר כל שידוע שביכרה ואפילו על ידי טינוף אין כאן לכהן כו׳ ספק ואפילו חולבת: והתניא. בניחותא: ו] גדייה. נקט משום דדרכה לילד וולדות הרבה בעיבור אחד: אני ראיתי גדייה שעישרה בתוך שנתה. כלומר בתוך אותה שנה שילדה השלש בנות חזרו הבנות וילדו עד שנכנסו כולן לדיר להתעשר באותה שנה הן ובנותיהם ולקמן בעי מאי נפקא מיניה (ג) ז] לת״ק:

לימא

תוספות

חלב פוטר איכא בינייהו. פסק ר״ת דחלב אינו פוטר דלקמן בפירקין (דף כד.) מסקינן כרשב״ג דאמר בלוקח בהמה מניקה מעובד כוכבים לפטורה מן הבכורה דלא מרחמא אא״כ ילדה אבל מטעם חלב לחוד לא מיפטרא אי לאו דאיכא ולד בהדה דחזיכא דמרחמא ליה ומניקתו ומתוך כך מדקדק ר״ת דהכי הלכתא דחיישינן למיעוטא היכא דאיכא חזקה בהדה כי הכא שהיא בחזקת שלא ילדה ואפילו לא קיימא לן כרבי מאיר דמטהר בההיא דרוב תינוקות מטפחים (נדה דף יח:) מטעם סמוך מיעוטא לחזקה להחמיר מיהא חיישינן ואע״ג דבפ״ק דחולין (דף יא:) משמע דאין הלכה כר״מ אפילו להחמיר דקאמר לר״מ דחייש למיעוטא היכי אכיל בשרא משמע דאין הלכה כן דלא קאמר היכי אכלינן בשרא מכל מקום היכא דחזקה מסייעתו חיישינן והכא איכא חזקה דהעמד בהמה בחזקת שלא ילדה וסמוך מיעוטא דחולבות ואע״פ שאינן יולדות לחזקה והא דאמרינן פ״ק דחולין (דף ג:) דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ולא אמרינן סמוך מיעוטא דאין מומחין לחזקה דבהמה בחזקת איסור עומדת עד שלא נשחטה ההוא רובא מצוי הוא ושכיח טובא כענין שמצינו בריש גיטין (דף ב:) ה] ואפילו לר״מ דחייש למיעוט׳ שם כפרי דדייני מגמר גמירי והמיעוט לא שכיח ולא חייש ליה ר״מ כדאמרינן בריש בנות כותים (נדה דף לב.) וכן י״ל בההיא דיבמות (דף קכא:) דמים שאין להם סוף דדיעבד אשתו מותרת ולא אמרינן סמוך מיעוטא דנמלטים לחזקת אשת איש ט] ומה שהחמירו שם לכתחלה משום חומרא דאשת איש וגוסס נמי לא אזלינן ביה בתר רובא להעיד עליו להשיא את אשתו י] וגם באתרא דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוט מקדשי והדר מסבלי דאיכא רובא וחזקה להתירא חיישינן למיעוטא להחמיר לפי גירסת רבינו חננאל בקדושין בפרק שני (דף נ:) ויש לתמוה אהא דפריך הכא לר׳ יהושע דאמר חלב אינו פוטר מהא דא״ר יהושע ביבמות (דף קיט.) יצאת מליאה אינה חוששת כדמפרש דלא חייש למיעוטא דזכרים ודוחק מתוך כך לומר איפוך ומאי יא] קשה בההיא דיבמות ליכא חזקה בהדי מיעוטא אבל בהדי מיעוטא דחולבות איכא חזקה ולפיכך חייש ועל כרחין מתניתין דהתם נמי מוכחא דיש חילוק דרישא דלא תנשא ולא תתייבם כו׳ מפרש התם מטעם סמוך מיעוט לחזקה ולא פליג עליה ר׳ יהושע דאין לומר דפליג בסיפא וה״ה ברישא דאדרבה הוה ליה לאשמועינן דפליג ברישא ואע״ג דאיכא חזקה וכ״ש בסיפא וי״ל יב] כיון דמשכח ברייתא איפכא לא חש מלתרץ מיהו תימה דלמאי דמפיך כ״ש דתקשי לן דכאן א״ר יהושע חלב פוטר אלמא לא חייש למיעוטא ואע״ג דאיכא חזקה בהדה ובההיא דיבמות משמע דלא פליג ר׳ יהושע אלא בסיפא אבל ברישא מודה ואי הוה אמרינן דלא חשיב מיעוט דאיכא חזקה בהדה מה שהיא בחזקת שלא ילדה שאדרבה העמד ולד בחזקת שאינו קדוש בבכורה יג] שהוא חולין במעי אמו אז הוה אתי שפיר וגם הא דצריך לומר איפוך אבל קשה דא״כ ר״ש בן גמליאל דסבר חלב אינו פוטר אלמא חייש למיעוטא ואע״ג דליכא חזקה בהדה ובריש כל הצלמים (ע״ז דף מ:) משמע דלא חייש למיעוט ולא גזר שאר מקומות אטו אותו מקום כדגזר ר״מ מטעם דחייש למיעוט ועוד קשיא דבסוף אין מעמידין (שם דף לט:) משמע דר׳ יוחנן [א] סבר כר״מ יד] בגבינות בית אונייקי דסתמא כר׳ מאיר וטעמא דר״מ משום דחייש למיעוט כדמפרש בההוא פרקא ובפ״ק דחולין (דף ה:) טו] דר׳ יוחנן אכל משחיטת כותי ולא חייש למיעוט החשודים כדקאמר ר״מ התם גבי ינוקא דר״מ ואע״ג דאיכא חזקה בהדה דלא נשחטה וי״ל דאיכא סתמי טובא דלא טז] חיישינן למיעוטא ועוד דהתם סתם ואח״כ מחלוקת בריש כל הצלמים פלוגתא דר״מ ורבנן אבל עוד ק׳ דלקמן (דף כד.) משמע דר׳ יוחנן אית ליה הלכה כר״ש בן גמליאל גבי ההוא דרלה חזיר כרוך אחר רחל ויש לתרץ דאין להחזיק כל הכותים כרשעים אלא יז] להרשע לבדו ועוד קשה דבפ׳ עשרה יוחסין (קדושין דף פ.) גבי רוב תינוקות מטפחים משמע דר׳ יוחנן סבר כרבנן דקתני שני דברים אין בהם דעת לישאל ועשאום חכמים כמו שיש בהן דעת לישאל ומיהו מצי למימר דלעולם יח] [ב] כדאמר דמילתיה דר״ש בן גמליאל יט] סבר ר׳ יוחנן כוותיה בההיא דמשמע [ג] דמדפטר מטעם דלא מרחמא להניק אא״כ ילדה כ] ונפקא מינה היכא דחזינן דהוה לה חלב קודם לידה [אם אח״כ ראינוה מניקה] דההיא לא מיפטרא מטעם חלב אי לאו טעמא דלא מרחמא ולפי זה אפשר [ד] דהוי רבן שמעון בן גמליאל סבר חלב פוטר ואין ראיה כשתא לר״ת למיעוט היכא דאיכא חזקה בהדה מהא דפסקינן כא] הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ומיהו קשה דר״ש בן גמליאל כב] דאמר כל ששהה ל׳ יום באדם אינו נפל הא לא שהה ספיקא הוי כג] ומפרש [ה] אם לאו כלומר אפילו נפל מן הגג או אכלו ארי אלמא חייש למיעוט נפלים ובריש כל הצלמים לא חייש למיעוט ובלאו קשיא דרשב״ג קשיא נמי הלכתא אהלכתא [ו] דלא חיישינן למיעוט כדמשמע בחולין דלא פריך היכי אכלינן בישרא ובההיא דשבת (דף קלו:) קיימא לן כרשב״ג כדמוכח התם וי״ל דמן הדין היה לנו לפסוק כרבנן והדרבנן סמכינן בשעת הדחק כדמוכח בהחולץ (יבמות דף לו.) אלא [ז] מדרבנן החמירו ביבמה הואיל ומת תוך שלשים ואע״פ שנפל מן הגג או אכלו ארי שמא ישתקע הדבר ויאמרו העולם שפיקק ומת ויבא לידי לעז וקלקול ולכך עשאוהו כספק גם לענין אבילות שלא יבא להקל כד] בערות ועוד שבכל מקום הלכה כדברי המיקל באבל ובלא שהה ח׳ ימים בבהמה העמידו כרבן שמעון בן גמליאל דאי לא הא לא קיימא

רבינו גרשום

ודאי לית ליה דזעירי. אבל סבר פחות מל׳ מטנפת ומתעברת קודם השלמת ל׳ ויולדת בתוך שנתה: לסבריה. דאמר יולדת בתוך שנתה: אמרינן יולדת למקוטעין קודם השלמת ה׳ חדשים מיום ליום: לגמריה. דלא אמר בתוך שנתה: לא אמרינן מקצת היום. של יום ל׳ דסוף טינוף ככולו כלומר הדבר שלמו ימי טינוף ובו ביום יכולה להתעבר ותלד ביום אחרון של שנתה אלא בעינן ל׳ של טינוף שלמים מעת לעת ואינה יולדת אלא בתחילת שנה שניה. ולסבריה אמרינן מקצת היום ככולו: מאי איכא בין ר׳ עקיבא לרבי יהושע. לגמריה דלתרוייהו הוי ספק היכא דלא ידיע: חלב פוטר איכא בינייהו. אם חולבת היא בתוך שנתה. ר׳ עקיבא אמר. "כל שידוע שביכרה" לדבריו כיון דחולבת פטורה דהיינו ידוע, דאינה חולבת אלא א״כ ילדה: ור׳ יהושע. דחייש לטינוף דהיינו מיעוט, דמיעוט מטנפת, חייש נמי למיעוט דחולבות אע״ג דלא יולדת וחייבת בבכורה: היתה לה חמות במדינת הים. לאשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים אינה חוששת שמא ילדה בן וזקוקה לו: אבל יצאה מלאה. כלומר מעוברת חוששת ור׳ יהושע אומר אינו חוששת ותינשא: אלא איפוך. ר׳ יהושע אמר חלב פוטר כי היכי דפטר טינוף: רבי עקיבא אומר לא פטר. אלא כל שידוע שודאי ביכרה ולא קשיא הא דרבי יהושע אדרבי יהושע: והתניא. סיועא: גדייה שילדה ג׳ בנות. בבת אחת בסוף שנתה: וכל בנות ילדה נ׳ ג׳. בהשלמת שנתן: כולן נכנסות לדיר. ביחד להתעשר חוץ מן הגדייה. להכי קתני כולן נכנסות לדיר משום דאמרינן לקמן דאין מעשרין משל אשתקד על של שנה זו: אני ראיתי. גדייה שעישרה בנותיה: בתוך שנתה. שבאות משנותיה נולדו ולא משתכח דהויין הבנות וולדיהן בשנה אחת אלא בשנה מעוברת להעשר בנות. כגון שהיא ילדה בתחילת שנה ובנותיה בסוף שנתן: ותיהדר איהו. הגדייה ותוליד בהדיהו והויין י׳ בנ׳:

הבנות

עין משפט נר מצוה

ח א מיי׳ פ״ד מהלכות בכורות הל׳ ח טוש״ע י״ד סי׳ שח סעיף ד:

ט ב מיי׳ פ״ג מהלכות יבום הלכה יז יח טוש״ע אה״ע סימן קנו סעיף ט:

למקוטעין נ״ק

[פסחים ד. וש״נ]

י ג מיי׳ פ״ד מהלכות בכורות הל׳ י טוש״ע י״ד סי׳ שטו סעיף ז:

יא ד מיי׳ שם פ״ו הל׳ ו:

יבמות קיט.

נושא

נ״מ בין ר׳ יהושע ור״ע:
בהמה שחולבת תוך שנתה
לר״ע - חלב פוטר
לר׳ יהושע - חלב אינו פוטר
דחושש למיעוט בהמות
שחולבות לפני לידה

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ יולדת למקוטעין והכא במקצת: (ב) רש״י ד״ה חלב וכו׳ ולא: (ג) ד״ה אני ראיתי וכו׳ מאי נפקא מיניה בין ר״ש לת״ק:

נושא

יבירת חיוב מעשר בהמה
מולדות עד ב׳ דורות
עד גדיה בשנה אחת
מבגר

△ למה״ - שאלות של
(דוגמא שמובא בברייתא)

שיטה מקובצת

א] יולדת למקוטעין והכא: ב] קמפלגי לגמריה לא אמרינן מקצת היום ככולו לסבריה אמרינן מקצת היום ככולו: ג] יולדות והא מדקא חלבה מילד ילדה ורבי יהושע סבר חיישינן למיעוטא ועל תיבות דחולבות אע״פ שאינן יולדות נרשם עליהם קו להורות כי לפ״ד ראוי למחקו: ד] איפוך אימא רבי יהושע סבר הלך אחר רוב בהמות ורוב בהמות אינן חולבות אא״כ יולדות והא מדקא חלבה מילד ילדה ור״ע סבר חיישינן למיעוטא והתניא: ה] ראיתי גדיה שעישרה בתוך שנתה ולמה לי: ו] מד״ה גדיה עד ד״ה והתניא בדף כ״א ע״א אינו מפי׳ רש״י והוא מקצת מפי׳ הרגמ״ה ומקצת מפי׳ רש״י ואין אדם יכול לעמוד עליו: ז] מיניה בין ר״ש לת״ק: ח] דאפילו לרבי מאיר אות ו׳ נמחק: ט] איש משום דמיעוט דנמלטים לא שכיח: י] אשתו משום דסמכינן מיעוט דחיים לחזקת אשת איש תם: יא] ומאי קשיא בההיא: יב] דכיון דאשכח ברייתא: יג] בבכורה שהיה חולין במעי אמו והך חזקת עדיפא טפי דאיכא בהדה חזקת ממון דלא מפקא ליה מיד הבעלים אז: יד] כר״מ דאמרינן לר׳ יוחנן למעוטי מוריים ותבינות בית: טו] דחולין אמרינן דרבי יוחנן: טז] דלא חיישי למיעוטא: יז] אלא הרשע לבדו: יח] דלעולם כדקאי דמילתיה: יט] גמליאל לא סבר: כ] ילדה מכלל דחלב אינו פוטר אלא בעיקר מילתיה הוא דפסיק כוותיה דלא מרחמא אא״כ ילדה ונפקא: כא] דפסקינן לקמן הלכה: כב] דרשב״ג אדרשב״ג דאמר: כג] ומפרש בפ׳ ר׳ אליעזר דמילה ותיבות אם לאו כלומר נמחק: כד] להקל בערוה ועוד כו׳ המיקל באבל וגם בלא שהה ח׳ ימים בבהמה החמירו כר״ש:

מסורת הש״ס

מלשה. הס״ד ומה״ד מקצת יום אחרון של נגמר חדש חמישי לעיבורה או של טינוף ויולדת בו ביום הס״ד ומה״ד פ״ג לגמריה לא וכו׳ ככולו הלכך אפילו אית וכו׳ ונתו הס״ד ומה״ד מאי איכא ז״ק

[שם איתא חמות]

[תוספתא פ״ג]

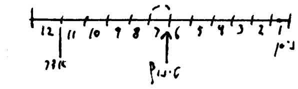

א ולא חוששין אמבע האשון שאולדות ולא נגדה

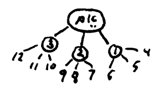

אם
10
9 8 7 6 5 4

הגהות צ״ק [א] דאית ליה הלכה כסתם [ב] בעיקר מילתיה [ג] דפסק [ד] דרשב״ג כונר חלב [ה] בג׳ ר״א אם לא כגיה אפילו [ו] דקי״ל כרבנן דלא חיישי למיעוט [ז] דרבנן